

GE SOM GÅVA
VAD NI HAR FÅTT SOM GÅVA

Riktlinjer för katekesen i Stockholms Katolska Stift

STUDIEPLAN

Riktlinjer för katekesen i Stockholms katolska stift

STOCKHOLMS KATOLSKA STIFT
DIOECESIS HOLMIENSIS

Bilda

Innehåll

Till dig som leder gruppen	3
Första träffen	6
Andra träffen	7
Tredje träffen	9
Fjärde träffen	11
Femte träffen	14
Sjätte träffen	19
Några resurser och lästips	22

Studieplan till Riktlinjer för katekesen i Stockholms katolska stift

© Katolska Pedagogiska Nämnden

Text: Hélène-Dominique Lindroth

Grafisk form: Boel Algulin

Utgiven som ett samarbete mellan KPN och Bilda

Tryck: Davidsons tryckeri AB, Växjö, 2010

ISBN: 978-91-978440-0-0

Inledning

Denna studieplan är tänkt att användas för grupper som vill läsa *Riktlinjer för katekes i Stockholms katolska stift* tillsammans. Riktlinjerna började gälla från augusti 2009 och gäller för undervisning av barn, ungdomar och vuxna i stiftet. Studieplanen omfattar sex/sju träffar, men man kan naturligtvis träffas fler eller färre gånger, allt efter lokala behov. Materialet kan användas både av erfarna kateketer och av personer som inte undervisar (ännu), men är intresserade av lärande i katolska kyrkan. Riktlinjerna presenterades utförligt i *KateketNytt 2/2009*.

Riktlinjer för katekes i Stockholms katolska stift, *KateketNytt*, och fler exemplar av denna studieplan kan beställas kostnadsfritt från www.kpn.se

Vi hoppas att denna studieplan ska leda till många goda samtal om tro och lärande i vårt stift!

Ge som gåva vad ni har fått som gåva. (Matt 10:8)

Stöd din församling – gör en studiecirkel tillsammans med Studieförbundet Bilda

Bilda kan hjälpa er att starta studiecirkel, kateketutbildning och föräldragrupper. Bilda ordnar också en ledarutbildning som kan vara mycket ”matnyttig” både för kateketer och för andra ledare.

För att få svar på frågor om studiecirkeln, ladda ner blanketter och hitta er regionala Bildakonsulent, gå in på www.bilda.nu/katolik

Till dig som leder gruppen

- ▷ Du ansvarar för att alla får utrymme för att säga det de vill och att allas erfarenheter tas till vara.
- ▷ Du ansvarar för att ni håller de tidsramar ni kommit överens om.
- ▷ Du påminner om spelreglerna för samtal och rundor.

En *runda* är en samtalsomgång där alla får möjlighet att säga något i tur och ordning. Den som inte vill säga något kan säga ”Pass”. Man kan antingen gå runt som man sitter eller låta var och en tala spontant. Alla ska få tala lika länge, men man måste inte använda hela sin tid. Du som är ledare håller reda på tiden. Under rundan ska man inte avbryta, diskutera eller kommentera vad någon annan säger. Om man vill kan man ha ett föremål man skickar runt till den som har ordet. Det kan vara en sten, ett ljus, eller en liten boll. När man talat färdigt ger man den vidare till nästa.

Du som leder studiecirkeln behöver inte vara expert på ämnet. I studiecirkeln lär vi av varandra. Din roll är att se till att alla får komma till tals.

Det är inte meningen att man till varje pris ska diskutera alla frågor som står i denna studiehandledning. Man ska se dem som förslag för samtal. Är det några andra frågor som är viktigare för gruppen att tala om ska man givetvis göra det. Det finns många förslag till frågor i varje avsnitt, välj hellre några som ni går in på lite mera ingående, än försök att hinna igenom alla.

Alla deltagare ska ha ett eget exemplar av *Riktlinjerna*. De kan beställas gratis från www.kpn.se

Förslag till spelregler

Innan gruppen startar enas ni om spelregler för samtalen i gruppen. Ett förslag:

- Det vi säger här i gruppen stannar här.
- Alla har rätt att säga vad man tycker, även om ingen annan håller med.
- Allas erfarenheter och åsikter är lika viktiga.

- Vi är här för att lyssna på varandra och stödja varandra, inte för att övertyga varandra om att vi har rätt.
- Alla har rätt att säga sådant som inte är färdigtänkt och att ändra sig.
- Alla har rätt vara tysta om man inte kan eller vill säga något.

Om studiecirkeln som form för att träffas

Studiecirkeln sker i samverkan med Studieförbundet Bilda. En studiecirkel går ut på att alla lär av varandra. Alla har något att bidra med och allas aktiva deltagande är viktigt. En studiecirkel ska rapporteras enligt vissa regler. Kontakta er regionala Bildakonsulent om ni vill veta mer om dessa regler eller gå in på www.bilda.nu. Konsulenten kan också hjälpa er med det praktiska kring blanketter och rapportering av studiecirkeln.

En lagom grupp är ungefär 3–10 personer. Är ni fler kan dela upp er i fler grupper.

Det kan vara trevligt att börja med fika, men det är inte absolut nödvändigt.

Man kan studera riktlinjerna från två håll

Man kan börja de allmänna resonemangen om vad katekes är, dess plats i kyrkans liv och dess förhållande till kyrkans evangelisation i stort och från detta landa i det konkreta i den egna församlingen. Det är i denna ordning som *Riktlinjerna* är skrivna. Detta kallas deduktiv metod, man arbetar ”uppifrån och ner”.

Man lika gärna börja med att ta utgångspunkt i det konkreta kateketiska arbetet man står i och gå därifrån till de mera teoretiska delarna av riktlinjerna (kapitel 2, 3 och 4). Då börjar man med att dela sina erfarenheter med varandra och går sedan till *Riktlinjernas* text och ser vad som står där. Det kallas induktiv metod, man arbetar ”nedifrån och upp”. Det finns fördelar med båda dessa metoder och man kan lämpligen växla under studiecirkelns gång.

I denna studiehandledning ges förslag till båda dessa ingångar till *Riktlinjerna*. Vilken man väljer är en smaksak. Det viktiga är att det blir ett samtal i gruppen om konkreta glädjeämnen och problem och en fördjupning i betydelsen av vad vi gör när vi undervisar.

Efter varje träff bör man fråga sig:

- Vilka nya tankar och insikter har jag fått idag?
- Vilka nya idéer har jag fått som jag vill prova i min undervisning/mitt läran-de?

Genom att dessa frågor visar man att teori och praktik hänger ihop. Om man tycker att det är lämpligt kan man dela detta med varandra i en runda innan avslutningen.

Att vara kateket i katolska kyrkan är att ha ett speciellt uppdrag av Kyrkan, oftast genom kyrkoherden, att undervisa. Alla deltagare i studiecirkeln är kanske inte kateketer i denna, officiella, mening. Men som kristna är vi alla kallade att förkunna vår tro på den plats vi befinner oss, genom vårt liv och ibland även genom våra ord. Det som står riktlinjerna och denna studiehandledning om kateketer kan utan svårighet tillämpas på alla kristna.

Att komma ihåg:

Alla har något att lära ut.

Alla har vi något vi behöver lära.

Alla är vi ibland lärare för någon.

Första träffen

Introduktion

Dela ut *Riktlinjerna* till deltagarna om de inte redan har fått dem. Ledaren kan säga något kort om varför *Riktlinjerna* kommit till och vilka källor de bygger på. Styckena i *Riktlinjerna* är numrerade för att det ska gå lättare att hitta ett visst avsnitt. Det är dessa nummer vi hänvisar till i studiehandledningen. I slutet av *Riktlinjerna* finns en sammanfattning av innehållet i form av frågor och svar. Det kan man läsa först om man snabbt vill få en uppfattning om innehållet.

Be alla att sitta en stund i tystnad och meditera inför ikonerna på *Riktlinjernas* omslag. Säg att de ska välja en person i ”folket” på bilden som en symbol för sig själva. De behöver inte berätta för varandra vem de valt. Vad tror ni att Jesus just har berättat för människorna på bilden? Hur känner de sig när de lyssnar på honom? Hur skulle den person som symboliserar mig på bilden berätta för sin kompis/granne/arbetskamrat/syskon om vad Jesus hade sagt? Vad vill jag att den som lyssnar på mig ska känna för Jesus? Hur – om jag vore personen på ikonerna vill jag förmedla Jesus? Man kan antingen redan nu föra ett (kort) samtal i gruppen utifrån dessa frågor eller bara meditera över dem denna träff och återkomma till att samtala om dem vid ett senare tillfälle. Det kan bero på hur väl deltagarna känner varandra sedan tidigare.

Presentationsrunda

Efter denna introduktion följer presentation av deltagarna.

Man kan använda någon av presentationsövningarna i *Ledarlådan* och komplettera med följande. *Ledarlådan* kan du beställa från Bildakonsulenten.

- Vad minns jag av min egen trosundervisning? Fick jag den som barn eller vuxen? Gick jag gärna dit eller motvilligt? Vem uppmuntrade mig att fortsätta och vad gjorde att jag slutade? Är jag kvar i kyrkan trots undervisningen eller tack vare den?
- Är jag redan kateket? Hur gamla är de jag undervisar?
- Vill jag bli kateket?
- Vad förväntar jag mig av den här studiecirkeln om *Riktlinjerna*?

Om gruppen är för stor för att alla ska tala med alla, kan du uppmana alla att tala med sin närmaste granne (bikupa).

Samtal

- Be någon läsa liknelsen i avsnitt 1:3 (Mark 4:3-8) om såningsmannen högt.
- Gör en runda om vad det finns för tistlar i den kateketiska jorden där ni verkar.
- Gör sedan direkt efter en runda om vad det finns som gynnar sådden i er kateketiska jord.
- Förklara begreppet Katekes = en bok, trosundervisningens innehåll och själva verksamheten trosundervisning. Det är ett positivt ord i katolska kyrkan, det är inte alltid så i andra kyrkor. På svenska har det ibland fått den felaktiga betydelsen av att lära in svar utantill, utan att man förstår vad det handlar om.

Avslutning

Avsluta gärna träffen med att be tillsammans. Det kan göras mycket enkelt, Fader vår, Var hälsad Maria och Välsignelsen eller en dekad av rosenkransen. Har ni mera tid kan ni be Vesper eller Completorium eller sjunga en sång.

Andra träffen

Introduktion

Kapitel 2 i *Riktlinjerna* sätter in katekesen i ett större sammanhang av Kyrkans uppdrag att evangelisera, berätta om Jesus Kristus och hans gärningar för alla folk.

Sammanfattning av kapitlets innehåll:

- ▷ Gud vill att vi ska lära känna honom. Därför uppenbarar han sig på olika sätt genom historien för människan. Människan är skapad till Guds avbild och längtar efter Gud, även innan hon lärt känna honom. Guds främsta uppenbarelse är hans Son, Jesus Kristus. Om vi lär känna honom, får veta vem Gud är.
- ▷ Jesus grundade Kyrkan för att uppenbarelsen ska ges vidare till alla folk i alla tider.

- ▷ Katekesens mål är att föra människor till en full livsgemenskap med Jesus Kristus, se punkt 10.
- ▷ Församlingen är den gemenskap som ger tron vidare.
- ▷ Vuxenkatekumenatet är modellen för alla katekes.
- ▷ Vi ska börja undervisningen med att rikta oss till de vuxna.
- ▷ Tro och liv måste vara ett i katekesen.

Runda

Låt alla säga något om hur de haft det med trosundervisningen sedan förra gången ni sågs. Om det är några nya deltagare, låt alla presentera sig kort igen. Om runda, se sidan 3.

Samtal

- I punkt 11 räknas sex olika uppgifter för katekesen upp. Hur ska man kunna se till att alla dessa uppgifter hinns med under ett läsår? Finns det någon som har konkreta förslag på hur man har gjort? Tycker ni att någon av uppgifterna är viktigare eller svårare än de andra?
- Riktlinjerna säger i punkt 7 att alla människor fått förmågan att lära känna Gud. Vad betyder för hur vi ska se på dem vi undervisar? Vad betyder för hur vi ska se på människor som tillhör en annan religion eller inte tror på Gud?
- Hur ska vår församling kunna bli en gemenskap som ger tron vidare? Vad behöver vi göra? Hur skulle jag vilja bli mottagen när jag kommer ny till en församling?
- Är det någon i gruppen som erfarenhet av komma till tro i vuxen ålder? Hur lärde man känna kyrkan?
- Vad finns det för likheter och skillnader mellan situationen i urkyrkan och vår situation i Sverige i dag?
- Hur kan vi göra för att hela tiden behålla påskmysteriet som centrum för katekesen?
- De nordiska biskoparna gav i januari 2010 ut ett herdabrev om vuxenkatekumenatet och upptagning i kyrkans fulla gemenskap. Om gruppen vill tala mer om vuxenkatekumenatet och vad man kan göra som församling för att ta emot vuxna sökare kan ni läsa detta herdabrev tillsammans.

Avslutning

Avsluta gärna träffen med att be tillsammans. Det kan göras mycket enkelt, Fader vår, Var hälsad Maria och Välsignelsen eller en dekad av rosenkransen. Har ni mera tid kan ni be Vesper eller Completorium eller sjunga en sång.

Eftersom vi har talat om vuxenkatekumenatet i dag kan det vara fint att avsluta med följande bön:

Bön över katekumenerna och kandidaterna

Allsmäktige Gud,
du livets upphov och källa.
Du har skapat oss till din avbild.
Ta med kärlek emot dessa som kommer till dig.
Bistå våra katekumener på deras väg till pånyttfödelse i dopet.
Hjälp våra kandidater att allt djupare delta i påskens mysterium,
så att vi tillsammans med dem genom ett liv i trofasthet och hängivenhet
en dag når fram till det eviga livet som du har lovat oss.
Genom Jesus Kristus vår Herre.

Alla: Amen.

Tredje träffen

Introduktion

Denna träff tar upp kapitel 4 som handlar om trons pedagogik. Pedagog är den som lär ut något, pedagogik handlar om sättet hur man lär ut. Alla kateketer är pedagoger, man måste inte vara utbildad lärare för att vara pedagog.

Sammanfattning av kapitlets innehåll:

- ▷ Jesus är vår pedagogiska förebild. Han undervisar på många olika sätt, som beskrivs i evangelierna. Vilka olika sätt undervisar Jesus på? Skriv upp alla ni kommer på! Vilka sätt kan vi ta efter och använda oss av? Vi kanske inte är så bra på att göra under, men vad kan vi göra istället? Vi undervisar lika mycket genom vad vi gör, våra handlingar, som vad vi säger.

- ▷ Riktlinjerna tar upp två metoder som Jesus använder i sin undervisning: Gemenskapen och Berättelsen, punkt 22 och 23. Vi börjar med att tala om gemenskapen.
- ▷ Berättelsen. Jesus levde i en muntlig kultur. Den mesta kunskapen förmedlades genom muntliga berättelser. Man hade särskilda tekniker för att kunna komma ihåg berättelser utantill. Jesus hade lärt sig sitt folk historia genom att lyssna. Lärjungarna lyssnade till Jesus och lade på minnet vad han hade sagt. Dessa minnen blev sedan källorna till evangelierna. Berättelser, myter, sagor. En del kanske sätter likhetstecken mellan dessa och menar att Bibeln inte är berättelser, efter som en berättelse är påhittad och det som står i Bibeln faktiskt har hänt.

Runda

Låt alla säga något om hur det haft de med trosundervisningen sedan förra gången ni sågs. Om det är några nya deltagare, låt alla presentera sig kort igen. Om runda, se sidan 3.

Samtal

Tala med varandra om:

- Hur ska en gemenskap fungera för att man ska kunna lära sig något?
- Hur ska vi hjälpa varandra så vi lär av varandra, inte bara av präster eller kateketen?
- Hur ska man hitta en balans mellan att umgås och att gå igenom lärostoffet? Hur mycket är lagom av vardera?
- Vilka gemenskaper ingår jag redan i och vilka önskar jag att det fanns i församlingen?
- Vilka andra gemenskaper ingår våra barn/ungdomar i? Familjen, skolan är självklara, men finns det fler?
- Är det någon som har prövat någon särskild aktivitet som stärkte gemenskapen i gruppen?
- Vilka skillnader och likheter finns mellan barns, tonåringar och vuxnas gemenskaper? Har man samma eller olika behov?
- Vilka berättelser fick jag höra som barn? Vilka berättelser var skojiga, viktiga, skrämmande? Vem berättade för mig? Berät-

tade jag själv för någon? Vad berättade jag?

- Vad är det för skillnad mellan en saga, en myt och en liknelse? På vad sätt kan vi använda de olika genrerna i undervisningen?

Om gruppen har tid och lust kan ni tillsammans gå igenom berättelsen om Jesus och den samariska kvinnan (Joh 4:1–42). En bra kommentar på svenska till denna text finns i René Kieffer: Johannes 1–10, Verbum 1999.

Tala utifrån frågorna i p.31 om hur Jesus ”gör” och hur ni själva gör i undervisningen.

Avslutning

Avsluta gärna träffen med att be tillsammans. Det kan göras mycket enkelt, Fader vår, Var hälsad Maria och Välsignelsen eller en dekad av rosenkransen. Har ni mera tid kan ni be Vesper eller Completorium eller sjunga en sång.

Fjärde träffen

Introduktion

Denna träff behandlar kapitel 5 i *Riktlinjerna*, och handlar om dem som ska ta emot katekesen, alltså dem vi ska undervisa. Kapitlet är ganska omfattande och är därför uppdelat på två träffar. I dag tar vi upp katekes för vuxna och familjer, nästa träff ägnas åt barn och ungdomar.

Runda

Låt alla säga något om hur det haft de med trosundervisningen sedan förra gången ni sågs. Om runda, se sidan 3.

Sammanfattning av början av kapitlets innehåll:

- ▷ Undervisningen (och förkunnelsen) måste alltid anpassas till dem som ska ta emot budskapet. Det gäller att göra en avvägning mellan det som är universellt i kyrkans tro och det som hör till en viss tid och en viss kultur. Denna anpassning är inget nytt i Kyrkans historia. Redan Jesus själv gjorde denna anpassning. Han talar på olika sätt beroende på vilken

människa han har framför sig. Läs i evangelierna så hittar ni många exempel på detta.

- ▷ I början av kapitlet, punkt 33, diskuteras katekes på olika språk.
- ▷ Vi lever inte längre i en kristen kultur. Det togs upp redan under den andra träffen. Konsekvensen av det är att vi inte kan förutsätta att barnen vi möter i trosundervisningen lever i en miljö som stödjer deras tro. Skolan och samhället är kanske inte fientligt inställda till tron, men ofta djupt okunniga. Som kyrka och församling måste vi börja med att undervisa de vuxna, så att de i sin tur kan undervisa sina barn. Detta är ett nytt sätt att arbeta för de flesta församlingar.
- ▷ Trosundervisning för vuxna kan se ut på många olika sätt. Den oftast förekommande undervisningen för vuxna är söndagens liturgi och predikan.
- ▷ De äldre i församlingen är viktig grupp, som inte får glömmas bort. Även äldre vill och kan fördjupa sin tro.

Samtal

Tala med varandra om:

- Om det finns erfarenheter i gruppen av att undervisa eller undervisas på annat språk än svenska kan ni gärna stanna till vid avsnitt punkt 33. Håller ni med om det som står där? Hur ska få med det bästa från hemlandets undervisning, fast man undervisar på svenska? Vilka delar av undervisningen kan vi inte göra på svenska?
- Trosfördjupning och undervisning av vuxna kan ske i många olika former. Vilka har ni mött? I era hemländer? I Sverige? I den egna församlingen? Finns det något vi vill pröva (igen)?
- Håller ni med om att söndagens mässa är trosundervisning för vuxna?
- Till en vuxen tro hör att vara medveten om trons sociala konsekvenser. Stämmer det och vad betyder det i vår församling?

Sammanfattning av kapitlets innehåll om familj och föräldrar:

- ▷ Föräldrarna är självklart de främsta trosförmedlarna för sina barn. Men många föräldrar behöver hjälp från sin församling för att

klara denna uppgift. Att vara katolsk förälder i Sverige på 2000-talet är inte lätt. Många av de värderingar vi vill föra över till våra barn går stick i stäv med det som gäller i samhället. Många av oss är ensam katolik i familjen, eller kanske till och med ensam kristen. Då blir det ovärderligt att träffa andra i samma situation. Därför är det så viktigt att det finns en föräldragrupp vid sidan av trosundervisningen. Denna grupp är främst till för föräldrarnas egen trosför djupning, inte för att ta upp praktiska saker i samband med barnens undervisning. Det behövs också, det tas upp på nästa träff.

- ▷ Det bästa är om föräldragruppen leds av föräldrarna själva. Man kan gärna turas om att leda träffarna. Studieförbundet Bilda kan komma till församlingen och lära ut hur man kan samtala i dessa grupper. Om ni känner er osäkra på hur ni ska göra, ring Bildakonsulenten. Tänk på att föräldragruppen inte bara är till för ”den katolska föräldern”. Alla som är inblandade i barnens liv är välkomna. Även den icke-katolska partnern och far- och morföräldrar kan vara med, om de vill ta del i trosförmedlingen.
- ▷ I samband med firandet av första kommunion träffar vi barnens familj och släkt. Det är bra att så långt som möjligt ta med familjerna i förberedelserna för denna fest, både firandet i kyrkan och festen i församlingssalen.

Samtal

Tala med varandra om:

- Vilka erfarenheter av föräldragrupper finns hos er?
- Ni som är föräldrar, hade en sådan grupp varit till stöd? Vid vilken ålder eller vid vilka tillfällen hade ni behövt träffa andra katolska föräldrar?
- Ni som är kateketer, på vad sätt hade en sådan grupp hjälpt er att undervisa barnen/ungdomarna? Vad – konkret – kan ni göra för att dra in föräldrarna i undervisningen? Är det bra eller dåligt om föräldrarna sitter med på undervisningen?
- Om det inte finns/funnits föräldragrupp i församlingen, vad beror det på? Finns det någon/några vi inte tänkt på som skulle kunna leda en sådan grupp? Kan vi ta hjälp från Bilda eller KPN för att starta en grupp? Var och när är det bäst för

föräldrarna att träffas? I samband med undervisningen? Efter söndagsmässan? En vardagskväll?

- Hur kan församlingen vara ett stöd för familjerna? Hur ska en familjevänlig församling se ut? Är det bra eller dåligt med särskilda familjemässor?

Veritas gav 2009 ut häftet *Kärlek och liv – tio katekeser för äktenskap och familj*. Det kan läsas och diskuteras i församlingen om man är särskilt intresserad av dessa frågor. KPN har givit ut en liten bönefolder, *Kyrkan i miniatyr*, med förslag bordsböner, morgon- och aftonböner i familjen. Den fås gratis från KPN och kan gärna delas ut till föräldrarna i samband med undervisningen.

Avslutning

Avsluta gärna träffen med att be tillsammans. Det kan göras mycket enkelt, Fader vår, Var hälsad Maria och Välsignelsen eller en dekad av rosenkransen. Har ni mera tid kan ni be Vesper eller Completorium eller sjunga en sång.

Be gärna för församlingens familjer.

Femte träffen

Introduktion

Denna träff behandlar slutet av kapitel 5 i *Riktlinjerna* och handlar om undervisning av barn och ungdomar, samt kapitel 9, *Läroplanen för trosundervisningen*. Efter gruppens behov kan ni välja om ni lägger tyngdpunkten på barn eller ungdomar. Har ni tid och lust, kan ni dela upp det och ha en träff om barn och en träff om ungdomar.

Runda

Låt alla säga något om hur det haft de med trosundervisningen sedan förra gången ni sågs. Om runda, se sidan 3.

Sammanfattning av början av kapitlet:

- ▷ Kontakten med barnens familj är en förutsättning för att katekesens ska lyckas. Man bör planera in en träff med föräldrarna i början av varje termin.

- ▷ Trosundervisningen är något annat än den vanliga skolan. Vi ska inte sätta betyg, men det betyder inte att kunskap är oviktigt.
- ▷ Vi måste försöka få barnen att förstå att deras vardag och deras tro hänger ihop. Tron sitter inte bara i huvudet, utan den påverkar vad vi gör, varje dag.
- ▷ *Läroplanen* är uppdelad på tre åldersstadier. Visst stoff går igen på alla stadier. *Läroplanen* är indelad i ett allmänt avsnitt som tar upp den som gäller alla barn/unga på detta utvecklingsstadium, fyra avsnitt som motsvarar de fyra delarna i Katolska Kyrkans Katekes (Kyrkans tro, firandet av det kristna mysteriet, det kristna livet, den kristna bönen), samt ett avsnitt om Bibeln och kyrkohistoria. *Läroplanen* tar både upp kunskaper som barnen/ungdomarna ska ha fått och erfarenheter den ska ha gjort inför mottagandet av de olika sakramenten. *Läroplanen* säger ingenting om hur man ska undervisa. KPN:s läromedel bygger på *Läroplanen*, men man kan som kateket arbeta med vilka böcker som helst, så länge man följer läroplanen. *Läroplanen* säger heller ingenting om vilken ordning man ska behandla stoffet. KPN:s läromedel följer i stort sett kyrkoåret.

Samtal

Ni som undervisar yngre barn, tala med varandra om:

- Hur gör ni för att dra in föräldrarna i undervisningen? Vad förväntar ni er av dem?
- Barn gör inte det som man säger, utan det man gör. Hur kan vi undervisa genom att vara goda exempel?
- Finns det något i läroplanen som ni tycker är svårare att undervisa om? Hur gör ni då? Vad är roligast att undervisa om?
- Är det någon som har undervisat med något annat material än KPN:s? Vilket? Hur fungerade det? Om ni upptäcker något ni tycker saknas i KPN:s böcker får ni gärna höra av er till kansliet! (Telefon och mail finns på sidan 22.)
- Hur bemöter man ”struliga” barn? Den som inte kan sitta still, den som alltid har glömt boken, den som aldrig säger något, den som bråkar med grannen? Berätta för varandra om hur ni gjort.

- Tala med varandra om hur man göra för få yngre barn att tycka om att komma till mässan. Om inte prästen är med i studiecirkeln, berätta gärna för honom. Du som är präst berätta, hur kan man anpassa mässan för yngre barn? Vad kan anpassas eller uteslutas och vad är oföränderligt?

Sammanfattning av senare delen av kapitlet:

- ▷ Katekes för ungdomar är oftast lika med konfirmationsundervisning. Konfirmationen ska föregås av två års undervisning. I konfirmandgruppen finns ofta både de som gått i undervisning under flera år och de som är ”nybörjare”.
- ▷ Konfirmationsundervisningen sammanfaller ofta med puberteten, men allt vad den innebär av fysiska och psykisk utveckling hos ungdomarna. En konfirmand kan – fysiskt – vara allt ifrån en vuxen man/kvinna till ett barn. Var och en mognar i sin takt. Också intellektuellt och känslomässigt kan tonåringarnas mognad skifta.
- ▷ Tonårstiden präglas av en frigörelseprocess från föräldrarna och familjen. Uppgiften för tonåringen är att lära sig att både stå på egna ben och ha en vuxen relation till sina föräldrar. Det är ett livslångt projekt, men det börjar i tonåren. Ofta svänger tonåringen mellan att ta avstånd från sina föräldrar och att vara mycket beroende av dem.
- ▷ Som kateket kan du spela en viktig roll som vuxen förebild för tonåringarna. Du är mindre ”hotfull” för deras skiftande självkänsla än föräldrarna.
- ▷ Tillhörigheten till en grupp är viktig för tonåringen. Om konfirmationsundervisningen ska lyckas eller inte beror mycket på om ungdomarna känner sig hemma i gruppen. Som kateket ska du arbeta mycket med att stärka den sociala gemenskapen i gruppen.
- ▷ Det bästa sättet att stärka gruppgemenskapen är vara på läger tillsammans. Därför är det en obligatorisk del av konfirmationsförberedelsen.
- ▷ De ungdomar som fortsätter att vara aktiva i kyrkan efter konfirmationen är de som fått ”katolska vänner”. På alla sätt ska vi uppmuntra konfirmanderna till att vara aktiva i eller

bilda en katolsk ungdomsförening i församlingen/regionen/dekanatet. Tänk på att de ofta behöver vuxnas hjälp för att få igång en styrelse och starta verksamheten. Kontakta gärna Sveriges Unga Katoliker (SUK) för information och praktisk hjälp. Uppmuntra och sponsra gärna de ungdomar som vill åka på olika SUK-aktiviteter.

- ▷ Det är bra att så långt det är möjligt involvera äldre ungdomar/ungdomsföreningen i konfirmationsundervisningen. Det skapar en naturlig kontaktyta dem emellan.
- ▷ Tonåringen blickar framåt, mot vuxenlivet. Därför är både äktenskapsförberedelse och samtal om olika kallelser en naturlig del av undervisningen.
- ▷ Det kan vara påfrestande att vara tonårsförälder! Därför behövs föräldragruppen även för konfirmanderna.

Samtal

Ni som undervisar ungdomar, tala med varandra om:

- Vad minns ni från er egen konfirmationstid? Vad var skojigt, vad var trist? Vad hade ni velat att ni skulle ha talat mer om? Hur påverkade konfirmationsundervisningen ert vuxna liv? Vilka vuxna, utom föräldrarna, var viktiga för er under tonåren? Varför?
- På vad sätt liknar er egen tonårstid dagens konfirmanders? Vad hos dem känner ni igen och vad känns främmande? Tror ni att ungdomarna tycker likadant om er?
- Vad är ”inne och ”ute” bland tonåringar just nu? Är det viktigt att veta? Varför, varför inte? Om vi vill veta, hur ska vi få reda på det?
- Hur hanterar vi det faktum att ungdomarna har så olika förkunskaper när de kommer till konfirmationsundervisningen?
- Hur kan vi anpassa undervisningen till att ungdomarna mognar i olika takt? Vilka övningar/metoder är bra? Vilka fungerar mindre bra? Kan vi dela upp gruppen på ett annat sätt?
- Vad har vi för erfarenheter av att leda eller delta i läger med tonåringar? Vad fungerade bra eller dåligt? Hur många ungdomar och hur många vuxna var med?

- Kan vi göra läger själva i församlingen? Kan vi göra det tillsammans med någon/några andra? Vilka resurser i form av vuxna, lokaler, resor, material, pengar behövs? Vad har vi redan och vad måste vi be om hjälp med? Vilka kan vi inbjuda att hjälpa till? Har någon sett/ använt KPN:s lägermaterial *Nu åker vi?*
- Frågan om sex och samlevnad kommer alltid upp i undervisningen av tonåringar. Hur känner vi inför att undervisa om detta? Vad känns lättare och svårare att tala om? Vilka frågor brukar vi få från ungdomarna? Hur brukar vi svara? Hur svarar vi om ungdomarna frågar om vårt eget privatliv?
- Är det någon som har undervisat med något annat material än KPN:s? Vilket? Hur fungerade det? Om ni upptäcker något ni tycker saknas i KPN:s böcker får ni gärna höra av er till kansliet! (Telefon och mail finns på sidan 22.)
- Vad gör man som kateket om man misstänker att en konfirmand har problem i skolan eller hemma? Vad kan man göra själv och vad kan/bör man be om hjälp med? Vilket stöd finns att få för tonåringar? Vart kan de vända sig?
- Tala med varandra om hur man göra för få ungdomar att tycka om att komma till mässan. Alla ungdomar gillar inte samma saker, hur hanterar vi det? Om inte prästen är med i studiecirkeln, berätta gärna för honom. Du som är präst berätta, hur kan man anpassa mässan för ungdomar? Vad kan anpassas eller uteslutas och vad är oföränderligt? Vad tycker jag är god eller dålig ”smak”?
- Hur undervisar vi ungdomar om försoningens sakrament?

Avslutning

Avsluta gärna träffen med att be tillsammans. Det kan göras mycket enkelt, Fader vår, Var hälsad Maria och Välsignelsen eller en dekad av rosenkransen. Har ni mera tid kan ni be Vesper eller Completorium eller sjunga en sång.

Sjätte träffen

Introduktion

Denna träff, som är den sista i cirkeln, behandlar kapitel 6 i *Riktlinjerna* och handlar om hur katekesen fungerar på stiftsnivå och i våra församlingar. Vem ansvarar för vad och hur kan vi hjälpa varandra?

Runda

Låt alla säga något om hur det haft de med trosundervisningen sedan förra gången ni sågs. Om runda, se sidan 3.

Sammanfattning av kapitlets innehåll:

- ▷ Alla katoliker bidrar till katekesen på något sätt. Ingen kan säga att det är ”någon annan” som ska ansvara för detta.
- ▷ Biskopen är ytterst ansvarig för katekesen i sitt stift. Han är allas lärare och herde.
- ▷ Till sin hjälp har biskopen Katolska Pedagogiska Nämnden (KPN). Den tar fram läromedel och anordnar kurser.
- ▷ Kyrkoherden är ansvarig för katekesen inom sin församling.
- ▷ Han ska leda, koordinera och uppmuntra kateketerna, se till att lämpliga personer rekryteras som kateketer och att kateketerna får en lämplig utbildning.
- ▷ Han ska stödja att en kateketgrupp bildas i församlingen och gärna själv delta i den.
- ▷ Han, eller en av honom utsedd person, ska hålla kontakt med KPN och Studieförbundet Bilda och se vad undervisningen kan få för materiellt och/eller personellt stöd från dessa och andra organisationer.
- ▷ Kyrkoherden är ”kateketernas kateket”.
- ▷ Kyrkoherden ska uppmuntra och eventuellt sponsra de kateketer som vill delta i olika kurser i stiftets eller Bildas regi.
- ▷ Kateketernas uppgift är att låta människorna möta Gud.
- ▷ De flesta kateketerna i Sverige är lekmän.
- ▷ Alla kateketer utför sin tjänst på kyrkans uppdrag. Kyrkan står bakom dem och stöttar dem. Det de lär ut är inte deras egen tro, utan Kyrkans tro.

- ▷ Kateketen har ett mycket viktigt uppdrag i kyrkan.
- ▷ Kateketgruppen i församlingen kan betyda mycket både för att underlätta för dem som undervisar och för undervisningens kvalitet. Gruppen kan fungera som ett slags utbildning och fortbildning för kateketerna. Gruppen ska ha en ansvarig. Det kan, men måste inte, vara kyrkoherden.
- ▷ Det är lämpligt att kateketernas uppdrag lyfts fram för hela församlingen vid lämpliga tillfällen, till exempel genom en välsignelse i början av terminen. KPN har utarbetat en sådan välsignelse.
- ▷ KPN ansvarar för att ta fram kateketiskt material för vuxna och barn och för att ordna utbildning för kateketer och andra intresserade. Man kan också genomföra skraddarsydda utbildningar för olika grupper och församlingar.
- ▷ Alla som arbetar med barn och ungdomar ska ha tagit del av stiftets Beredskapsplan mot sexuella övergrepp på barn och ungdomar och följa de anvisningar som finns där.

Samtal

Tala med varandra om:

- Hur kan vi, som kateketer och lekmän, stödja biskopen i hans uppdrag som lärare? Vad vill vi att biskopen ska undervisa mera om?
- Kyrkoherdens roll för undervisningen betonas i *Riktlinjerna*. Samtidigt vet vi att kyrkoherden har många andra, viktiga, uppgifter. Hur kan vi som lekmän stödja vår kyrkoherde i hans uppdrag? Du som är kyrkoherde, vilken hjälp skulle du behöva? Vad skulle du vilja göra, som inte hinns med idag?
- Hur vill ni samarbeta med kyrkoherden kring undervisningen? Vad vill ni att han ska göra och vad vill ni göra själva?
- Har ni erfarenhet av träffas i en kateketgrupp? Hur fungerade det? Vilka var med i gruppen? Hur ofta sågs ni? Vad gjorde ni tillsammans? Vem tog initiativ till att träffas?
- Om ni inte redan har en kateketgrupp i församlingen: Är det lämpligt att bilda en? Vilka borde vara med i gruppen, utom kateketerna? Präster, systrar, föräldrar, ungdomsföreningen?

Vilka kan hjälpa er att komma igång? Kyrkoherden, församlingsrådet, KPN, Bilda, någon annan? Vad behöver vi för att komma igång?

- På vad sätt kan det vi gjort tillsammans i den här studiecirkeln få en fortsättning i en kateketgrupp?

Utvärdering

Eftersom det här är sista träffen är det lämpligt att göra en utvärdering av studiecirkeln om *Riktlinjerna*. Den kan göras muntligt eller skriftligt. Då kan man vara anonym om man vill. Några frågor man kan ta upp:

- Hur fungerade den här cirkeln jämfört med andra studiecirkelar jag gått i?
- Om det här var min första studiecirkel, hur var det? En bra studieform?
- Hade jag någon hjälp av studiehandledningen?
- Var frågorna i studiehandledningen intressanta och relevanta eller hade jag hellre talat om andra saker?
- Fanns det något som var onödigt?
- Saknade jag något i studiehandledningen?
- Är det något som jag vill att ledaren och/eller KPN/Bilda ska veta inför kommande studiecirkelar?
- Är det något annat jag vill framföra?

Avslutning

Avsluta gärna träffen med att be tillsammans. Det kan göras mycket enkelt, Fader vår, Var hälsad Maria och Välsignelsen eller en dekad av rosenkransen. Har ni mera tid kan ni be Vesper eller Completorium eller sjunga en sång. Tacka gärna Gud för den tid ni fått dela med varandra under studiecirkeln och fortsatt att be för varandra!

Några resurser och lästips

Om ni vill fördjupa er i det dokument som *Riktlinjerna* bygger på, *Directorium Catecheticum Generale*, finns det att beställa på olika språk (inte svenska) från Katolsk Bokhandel i Stockholm, www.katolskbokhandel.com.

Texter av kyrkofäderna, till exempel Kyrillos och Augustinus, finns gratis på Internet på engelska, på www.monachos.net.

Katolska Kyrkans Kateke finns på nätet www.katekesen.se, både på svenska och på andra språk. Den går inte att köpa på svenska för tillfället (år 2010), men en ny utgåva planeras.

Riten för vuxnas kristna initiation (OICA) finns på svenska i en provöversättning. Den fås genom Evangelisationsutskottet, www.katolskevangelisation.se.

Nordiska biskoparnas herdabrev om vuxenkatekumenatet finns på www.katolskevangelisation.se.

Alla konciliatedokument, som det hänvisas till i *Riktlinjerna*, finns att beställa från Katolsk Bokhandel på svenska. De går att ladda ner på andra språk från www.vatican.va.

KPN har, förutom läroböcker, givit ut mycket annat material som kan vara till hjälp i undervisningen. Man anordnar kurser i olika ämnen, bland annat en grundutbildning för kateketer (gratis). KPN besöker gärna, i mån av möjlighet, församlingarna och ger skräddarsydda kurser.

Du hittar KPN på www.kpn.se eller på tfn 08-462 66 30/32.

STOCKHOLMS KATOLSKA STIFT
DIOECESIS HOLMIENSIS

